

PERİYODİK KONTROLLER VE DENETİM FORMLARI KOMİSYONU RAPORU

1. Giriş

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında yürütülen periyodik kontroller, elektrik mühendislerinin yetki alanındaki en hayati hizmetlerden biridir. Ancak, İzmir şube özelinde ve Türkiye genelinde bu hizmeti veren üyelerimiz; haksız rekabet, düşük ücretler ve yetki karmaşası ile karşı karşıyadır. Elektrik Mühendisleri Odası İzmir Şubesi'nin dinamik ve üretken yapısı, her zaman mesleki haklarımızın savunulmasında ve toplumsal güvenliğin sağlanmasında öncü bir rol üstlenmiştir.

Bilindiği üzere, elektrik tesisatlarının periyodik denetimi, sanayi tesislerinden konutlara kadar yaşamın her alanında yangınların önlenmesi ve iş kazalarının önüne geçilmesi için yasal bir zorunluluktan öte, vicdani bir sorumluluktur. Ancak ne yazık ki; değişen mevzuat karmaşası, kontrolsüz piyasa koşulları ve mühendislik emeğinin değersizleştirilmesi çabaları, bu kutsal görevi icra eden meslektaşlarımızı ciddi bir çıkmaza sürüklemiştir.

Sahada ter döken üyelerimiz bugün; bir yanda teknik doğruluğu olmayan “kağıt üstü” raporlarla mücadele ederken, diğer yanda ağır hukuki sorumluluklar altında, düşük ücret politikaları ve haksız rekabetin kısılcığında mesleğini onuruyla yapmaya çalışmaktadır. Bu komisyonun kurulma amacı; sadece sorunları tespit etmek değil, EMO İzmir Şubesi'nin kurumsal gücünü arkamıza alarak bu sorunlara somut, teknik ve idari çözümler üretmektir.

2. Mesleki Bir Çıkamaz: Elektrik Tesisatı Periyodik Kontrollerinde Yaşanan Temel Sorunlar ve Çözüm Arayışları

Özet 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'na bağlı olarak çıkarılan “İş Ekipmanlarının Kullanımında Sağlık ve Güvenlik Şartları Yönetmeliği”, elektrik tesisatlarının periyodik kontrolünü yasal bir zorunluluk haline getirmiştir. Ancak uygulama aşamasında karşılaşılan piyasa baskıları, yetki karmaşası ve teknik denetim eksiklikleri, bu hizmetin “güvenlik” amacından uzaklaşıp “formaliteye” dönüşmesi riskini doğurmaktadır.

Elektrik mühendisliği hizmetlerinde TMMOB tarafından belirlenen en az ücret tarifesı, hizmet kalitesinin asgari sınırını temsil eder. Ancak piyasada, mühendislik emeğini hiçe sayan ve işletme giderlerinin dahi altında kalan tekliflerle karşılaşmaktadır. Kontrolsüz fiyat düşüşleri, mühendisin sahada geçirmesi gereken süreyi kısıtlamakta, bu durum ise doğrudan eksik ölçüm ve yetersiz raporlama sonucunu doğurmaktadır. “Ucuz denetim”, can ve mal güvenliği açısından en pahalı maliyeti oluşturmaktadır.

Yönetmelik uyarınca periyodik kontrollerin elektrik mühendisleri, elektrik-elektronik mühendisleri veya teknik öğretmen/teknikerler tarafından yapılması sınırlandırılmış olsa da, pratikte uzmanlığı olmayan kişilerin veya donanımsız firmaların rapor düzenlediği görülmektedir. Mesleki denetimden yoksun bu süreçler, “imza mühendisliği” kavramını beslemekte ve gerçek bir teknik inceleme yapılmadan onaylanan tesislerin risk altında kalmasına neden olmaktadır.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından hayata geçirilen EKİPNET sistemi, kayıt dışılığı önleme adına olumlu bir adım olsa da; kayıt süreçlerindeki karmaşa, sistemin yavaşlığı ve raporlama formatlarındaki esneklik eksikliği, mühendislerin teknik incelemeden çok bürokrasiye zaman ayırmasına neden olmaktadır. Sistemin, teknik personelin iş yükünü hafifletecek ve veri girişini otomatize edecek şekilde geliştirilmesi elzemdir.

Periyodik kontrol yapan mühendisler, hazırladıkları raporun altına imza attıkları andan itibaren ağır bir hukuki sorumluluk altına girmektedir. Olası bir iş kazasında mühendisin sorumluluk

sınırlarının belirsizliği, meslektaşlarımızı korumasız bırakmaktadır. Özellikle “Mesleki Sorumluluk Sigortası”nın yaygınlaşmaması ve bu sigortanın kapsamının elektrik tesisatı risklerini tam karşılamaması, mesleki sürdürülebilirliği tehdit etmektedir.

Hatalı ölçüm, yanlış teşhis demektir. Ölçüm cihazlarının (Loop impedance, RCD tester, izolasyon direnci cihazları vb.) yıllık kalibrasyon maliyetlerinin yüksekliği, bazı firmaları kalibrasyonsuz cihazlarla çalışmaya itmektedir. Denetim makamlarının, sahada sadece raporu değil, raporun üretildiği cihazın kalibrasyon sertifikasını da sıkı bir şekilde sorgulaması gerekmektedir.

Elektrik tesisatı periyodik kontrolleri, bir evrak tamamlama süreci değil, bir mühendislik disiplini. Sorunların çözümü için; taban fiyat uygulamasının kamu ve oda nezdinde sıkı denetlenmesi, mesleki denetim mekanizmalarının dijital sistemlerle (EKİPNET-EMO entegrasyonu) güçlendirilmesi, zorunlu Mesleki Sorumluluk Sigortası sisteminin hayata geçirilmesi, üyelerimize yönelik teknik ve hukuki sürekli eğitimlerin artırılması şarttır.

3. Güvenli Gelecek, Nitelikli Denetim: Periyodik Kontrollerde Hedefler

Elektrik tesisatı periyodik kontrolleri, sanayiden konuta kadar her alanda can ve mal güvenliğinin görünmez kalkanıdır. Ancak bu kalkanın sağlamlığı, denetimi yapan mühendisin yetkinliği, kullanılan metodolojinin standardı ve idari mekanizmaların gücüyle doğru orantılıdır. EMO İzmir Şubesi bünyesinde kurulacak komisyon marifeti ile, bu dört temel direği sağlamlaştırmak amacıyla “Bölgesel Denetim, Eğitim, Standardizasyon ve İdari Lobi” ekseninde yeni bir çalışma programı başlatılmalıdır.

İzmir ve çevresinde periyodik kontrol hizmeti veren serbest müşavir mühendislerin (SMM) ve firmaların güncel bir envanterinin çıkarılması, haksız rekabetle mücadelenin ilk adımıdır. Kimin, hangi yetkiyle, hangi ekipmanla sahada olduğunu bilmek; hem meslektaşlarımızın haklarını korumak hem de hizmet kalitesini izlemek adına kritik bir veri tabanı oluşturacaktır. Bu envanter, şubemizin bölgesel denetim gücünü artıracak ve “merdiven altı” raporlamanın önüne geçecektir.

Mevzuatın hızla değiştiği, teknolojinin (elektrikli araç şarj istasyonları, yenilenebilir enerji entegrasyonu vb.) geliştiği bir dönemde, teorik bilgi tek başına yeterli değildir. Hedefimiz, üyelerimize sadece mevzuat güncellemelerini değil, bizzat saha pratiğini içeren “Uygulamalı Ölçüm ve Değerlendirme” eğitimleri sunmaktır. Sertifikalı eğitimlerimizle, İzmir’deki her bir periyodik kontrol uzmanının en yüksek teknik standartlarda rapor üretmesi sağlanacaktır.

Farklı mühendislerin aynı tesis için farklı rapor formatları kullanması, denetim ciddiyetine zarar vermektedir. Şube bünyesinde oluşturulacak komisyonun en önemli çıktılarından biri, şube genelinde kabul görececek “Standart Denetim Formları” ve “Kontrol Listeleri” olacaktır. Bu listeler, hata payını minimize eden, TS EN 60364-6 standartlarına tam uyumlu ve dijitalleşmeye uygun yapıda tasarlanacaktır. Böylece, İzmir’de hazırlanan bir EMO onaylı rapor, teknik doğruluğu ve kapsayıcılığıyla bir güven markası haline gelecektir.

Teknik doğruluk ne kadar yüksek olursa olsun, bu sürecin idari bir zorunluluk ve denetim mekanizmasıyla desteklenmesi şarttır. Temel idari hedef; periyodik kontrol raporlarının, mesleki denetimden (EMO onayı/vizeli sistem) geçmesini sağlamak olmalıdır. Bakanlıklar ve yerel yönetimlerle yürütülecek çalışmalar sayesinde, raporların sadece sisteme yüklenen birer belge değil, odamızın teknik süzgecinden geçmiş güvenilir dokümanlar olması için gerekli hukuki altyapı oluşturulmalıdır.

4. Sonuç: Mesleki Onur ve Toplumsal Sorumluluk

Elektrik tesisatı periyodik kontrolleri, ülkemizdeki iş güvenliği mimarisinin temel taşlarından biridir. Ancak mevcut piyasa koşulları, denetim yetersizlikleri ve düşük ücret politikaları, bu kritik hizmeti bir “mühendislik faaliyeti” olmaktan çıkarıp “formalite belgesi” haline getirme riskiyle karşı karşıya bırakmıştır. EMO İzmir Şubesi olarak bu gidişata dur demek, meslektaşlarımızın haklarını korumak ve toplum güvenliğini tesis etmek öncelikli görevimizdir.

Şubemiz, periyodik kontrol hizmetlerinde TMMOB tarafından belirlenen “Asgari Ücret” tarifesinin tavizsiz uygulanması için gerekli denetim mekanizmaları kurulmalıdır. Fiyat odaklı değil, kalite ve mühendislik etiği odaklı bir piyasa düzeni için yerel sanayi odaları ve OSB’ler ile protokoller yapılmalıdır.

Periyodik kontrol raporlarının teknik geçerliliğinin artırılması amacıyla, raporların dijital veya fiziksel olarak EMO mesleki denetiminden geçmesi yönünde idari ve hukuki girişimler başlatılmalıdır. “İmza mühendisliği” yapan kişi ve kuruluşlar hakkında onur kurulu süreçleri işletilmelidir.

EMO İzmir Şubesi bünyesinde tüm üyelerimizin kullanımına açık, uluslararası standartlara (IEC/ TS EN) uygun “Standart Raporlama Yazılımı ve Kontrol Listeleri” ivedilikle hayata geçirilmelidir. Bu sayede uygulama birliği sağlanacak, raporların hukuki ve teknik gücü artırılabilecektir.

Teorik eğitimin ötesine geçilerek; sahada ölçüm, cihaz kullanımı ve risk analizi konularında pratik eğitimler düzenlenerek, üyelerimizin sertifikasyon süreçleri güncel teknolojik gelişmelerle (EV şarj istasyonları, harmonik analizler vb.) desteklenmelidir.